

JABLONSKÝ klebetník

OBČASNÍK OBCE JABLONKA

Číslo 1 • Ročník X • 22. 11. 2012

Milí moji spoluobčania,

je až neuveriteľné, ako ten čas letí! Ani sme sa nenazdali a je tu november. Od začiatku roku sme sa snažili niečo dokázať. Veľa pracovných povinností nám nedovolilo dostať sa ku Klebetníku skôr. Verím, že vás toto oneskorené číslo poteší a sľubujem Vám rozšírené vianočné číslo.

Ani tento rok sme nezaháľali. Stále pripravujeme akcie pre našich občanov a mňa stále trápi, prečo práve naši občania sa zúčastňujú na týchto podujatiach (hodnotené nejablončarmi ako veľmi pekné akcie) v minimálnom množstve. Pred desiatimi rokmi, kedy som zasadla na starostovskú stoličku, prišlo na zastupiteľstvo aj 20 občanov, mali pripomienky, námety... a ja som vedela, kde treba pridať. Dnes ma občas niekto pristáva na ulici s tým, že má problém so susedovým psom alebo niečo podobné... Neverím, že nám už nič nechýba, že nie je čo zlepšovať

okrem tých medziľudských vzťahov... Moja lekárka má v ambulancii v ráme jedno heslo. Vždy mi oči padnú naň: „Život je príliš krátky na to, aby sme si ho skracovali hnevom“ - skúsme sa zamyslieť nad jeho významom a obrúsiť trocha hrany našich požiadaviek na iných.

Aj tento rok sme zveľaďovali majetok obce. Pribudla nám malá kosačka na kosenie ihriska. Vďaka patrí Západoslavskej energetike, ktorá nám prispela na jej kúpu čiastkou 2500,-€ v rámci projektu Rodinný futbal. Našich hasičov sme vďaka projektu cezhraničnej spolupráce s Nivnicou vynovili o výstroj a výzbroj. V spolupráci s hasičmi a poľovníkmi sme pripravili pekné podujatie v auguste - Envirovíkend. V sobotu boli hasičské preteky za účasti 7 družstiev, z toho 3 z Moravy. V nedeľu to boli ukážky z poľovníctva – sokoliari, trubači, lukostrelci, poľovnícke psy... Zábava pre deti i dospelých. Kto mal chuť prišiel a pochutnal si na poľovníckych špecialitách. V októbri

tradične záhradkári pripravili výstavu ovocia a zeleniny, ktorá bola opäť veľkolepá a chýr o jej kvalite sa šíri ďaleko za hranice nášho chotára. Ďakujem organizátorom za šírenie dobrého mena našej obce.

V októbri sme pripravili posedenie i pre našich seniorov. Pozvali sme i priateľov z Nivnice. Krásny program pripravili naši školáci. Tento rok ich máme 15. Aj im patrí poďakovanie a hlavne paniam učiteľkám za prípravu krásneho programu.

Najväčšou investíciou tohto a budúceho roku je rekonštrukcia strechy školy a vybudovanie štyroch podkrovných bytov. Oprava strechy mala najvyšší čas a vytvorením 4 bytov sme podkrovie zhodnotili.

Separovaný zber sa nám ako tak darí. Verím, že sa budeme len zlepšovať. Je stále veľa občanov, čo do vriec nahádzu kadečo a vraj „vyseparované“. Trápi ma aj to, že v kontajneri nájdem uhynuté zvieratá. No kde nie je svedka? Hádám už len svedomie ťaží týchto neporiadnikov.

Máme kopy plánov a zatiaľ sa nám „chvála bohu“ darí. Napriek kríze sa nezadlžujeme, nezdvíhame dane, sme tu pre vás a snažíme sa poskytovať kvalitné služby a keď treba aj rady.

Prajem Vám, milí moji jablončari, aby ste aj vy boli spokojní, že ste doma práve tu. Načerpajte energiu z posledných lúčov slnka, aby vám vydržala počas nastávajúcich sychravých dní.

starostka

Dúfam, že budeme natoľko múdri, že si budeme ctiť to svoje

Folklóru, etnológii a národopisu sa venuje profesionálne. Päť dní v týždni pracuje v Centre tradičnej kultúry v Myjave, aby mohla často krát pracovať

vať aj cez víkend, keď organizuje rôzne podujatia tradičnej kultúry. Z nich najväčšie sú myjavské folklórne slávnosti, ktorých je dlhoročnou dušou. Folklórne tradície a národopis nášho kraja skúma s vedeckou presnosťou. Svedčia o tom jej dve knihy, prvá „Chír-

ni apetik vinšujem alebo Čo varievali meščanki aj kopianičiarki na Mijafsku“ a druhá „Slivovica a jej miesto v živote starých Myjafcov“. Stretnutia s ňou sú natoľko obohacujúce, že by bolo hriechom nepodeliť sa o ne s našimi čitateľmi. Naposledy sme sedeli nad starými fotografiami. Presne nad takými, aké máme všetci doma. Rozprávali sme sa o tom, ako sa kedysi obliekalo. Nepoznám povolanejšieho človeka na takýto rozhovor. Vierka Feriancová.

• Vierka, prvú fotografiu, o ktorej sa chcem s Tebou rozprávať, som si vypožičal z monografie Myjava od Júliusa Bodnára z roku 1911. Je to fotografia muža a ženy, na ktorej je vidieť

podoba kroja z prelomu 19. a 20. storočia. Podoba myjavského kroja, v akej ho poznáme dnes napríklad z prezentácie našich folklórnych súborov, je veľmi podobná tomu kroju, ktorý vidíte na tejto fotografii. Ale aj napriek

tomu mi napadajú dve otázky. Prvá, či vieme povedať, kedy sa približne vyvinula tá podoba myjavského kroja, ktorú poznáme dnes a druhá, či sa predsa

len v niečom odlišuje kroj, ktorý vidíme na tejto fotografii od tej podoby kroja, ktorú dnes považujeme za kroj myjavský?

Hneď na úvod rozhovoru je potrebné povedať, že súborový odev nie je kroj (aj keď tak súborový odev všetci folkloristi nazývame), ale odev inšpirovaný krojom, prispôbobyený požiadavkám scény a predvádzaného tanečného a hudobného materiálu, je to teda scénický odev. Viem, že niektorí čitatelia si povedia, že scénický odev, v ktorom tancujú v „našich“ súboroch je kroj, ale nie je to pravda. Len veľmi málo súčiastok je z pôvodného prirodzeného prostredia, ostatné sú len viac, či menej podarené kópie. A keďže ako zdroj slúžil sviatočný a obradový kroj, ktorý si ľudia v prirodzenom prostredí obliekali len vo výnimočných situáciách (na sviatky, obrady, do kostola...), museli ho pre potreby predvádzania na scéne prispôbiť. V sviatočnom a obradovom kroji sa netancovalo, pretože nebol na to uspôsobený, a tak odev, ktorý sa nim inšpiroval, je iný. Tak prišlo napr. k zúženiu a skráteniu rubáča, z jedného krížneho ramienka - oplecka vznikli dve. Nádstavek, teda pruh látky cez prsia, ktorý bol pôvodne z inej látky (konopného plátna) ako ostatná časť (konopno-bavlneného plátna), je z rovnakej látky. A to je len spodná časť odevu. Sára na čizmách „zmäkla“, vôbec celé čizmy sú iné, pretože sú to tanečné čizmy. V klobučákoch sa ťažko chodí, nieto tancuje. Kasanica a aj fertucha sa skrátili. Kasanica je z iného materiálu, aby bola ľahšia. Ženy v prirodzenom prostredí nosili kasanicu nazberanú na nitkách, v súbore nie, pretože sa potom netočí do kruhu. Kopaničiarky nosili fertuchu oveľa užšiu ako meštianky, ale v súbore, hoci predlohou bol kopaničiarsky kroj, sú fertuchy svojou šírkou viac podobné strihu meštianskej fertuchy. Chcem upozorniť, že striktným oddeľovaním kroja a scénického odevu nechcem niečo uprednostňovať a iné nebudaj zatracovať. Vysvetľujem len rozdiely. Je to prirodzená zmena, ktorú si vyžiadal účel. Najnelogickejšiu zmenu som zaznamenala v používaní kosiery, spôsobe viazania dievčenského ručníka a v tvare mužského klobúka. Kedy sa vyvinul tento druh kroja? Predpokladá sa, že to bol koniec 16. a začiatok 17. storočia. Zaujímavé na fotke je, že zdanlivo ide o rovnaký odev. Pri bližšom skúmaní zistíš rozdiely a dost veľké. Ide totiž o vekovo rozdielne páry. Pár vpravo je minimálne o generáciu starší ako pár vľavo a oba páry pochádzajú z bohatej kopaničiarskej vrstvy. Žena vpravo má jeden z najstarších typov čepca tzv. kolo hlavi šatka. Súčasná podoba kroja, ktorú najčastejšie nosia

ženy, ktoré sa nenosia po pánski je úplne iná ako na fotografii. Tvoria ju zadná sukňa, fertucha alebo zástera, blúzka s dlhým alebo krátkym rukávom, pletený sveter, farebný uviazaný ručník, kabát, vlnák, zriedkavo kacabaja. Keď sa ti pošťastí, tak takéto ženy stretneš najčastejšie v nemocnici, na trhu a v kostole. Pri výnimočných sviatkoch sa tie, ktoré vládzu obleču aj do sviatočného bielo-čierneho kroja.

• Táto fotografia je z roku 1946 a keď sa na ňu pozrie súčasný človek, tak by možno povedal, že žena na nej nebola z Myjavy, lebo nie je oblečená v myjavskom kroji. Kto sa však prejde po myjavskom cintoríne a prizrie sa lepšie fotkám na starých hrobch, tak zistí, že tento typ kroja sa asi na Myjave kedysi nosil. Ako to teda je a čo vieme povedať o žene na tejto fotografii?

Žena je oblečená v meštianskej forme myjavského kroja, ktorej aj hovoríme, že je to tzv. pytlíkarský kroj, pretože sa vyvinul práve vďaka rozmachu pytlíkarskeho remesla v mestečku. Jeho základnými časťami je spodná košela, spodná sukňa alebo rubáš/rubáč s nazberanou sukňou, rukávce bez vyšívaneho obojka (úzky golier) a okružia, krézla (čipka), šatečky, vrchná sukňa najčastejšie z tmavého štofu, široká fertucha farebne zladená so šatečkami s pevným širokým pásom, vzadu na háčiky, čizmy s pevnou sárou alebo komočuchy (poltopánky), ručník alebo čepiec a hlavne krížni ručník (krížna šatka, kosička), ktorý bol materiálom a čipkovou výzdobou zhodný a rukávami - tvoril s nimi set. V strednom rohu bol bielo, zriedkavo farebne vyšívany. Podľa toho či bol sviatočný, obradový alebo na bežný deň. Doma mám svadobný krížny ručník, ktorý je v strednom rohu vyšívany červenou bavlnkou s monogramom. Je dosť vzácny, lebo v našom kroji sa červená farba vyskytuje veľmi zriedkavo. Mätie ma ale spôsob, akým má žena nasadený čepiec, ktorý je symbolom vďatej ženy a tej sa nepatrilo chodiť prostovlasej medzi ľuďmi. Povedala by som, že nechodila v kroji bežne. Pôvodne býval

čepiec nasadený tak, že nebolo vidieť vlasy, teda viac do čela, presne tak ako na predchádzajúcej fotografii. Takto nevyznie to typické zalomenie čepca v strede čela, ktoré potom obkresľuje tvár ženy, akoby v tvare srdiečka. Ale neskôr sa už tieto prísne zásady uvoľňovali a mladé vydaté ženy nosili čepiec viac posunutý dozadu. K veku tejto konkrétnej ženy by mal byť ale čepiec na hlave osadený tak, aby jej nebolo vidno vlasy.

• Július Bodnár sa vo svojej monografii o meštianskom kroji nevyjadril príliš lichotivo, keď napísal, že „je poučným dokladom, abych tak povedal, zdravého úpadku zapríčineného židovským tovarom v dobe, kde ľud sám ešte mal istý, veľkomestom nesvedený, umelecký pud“. Kedy a prečo ženy z mesta začali nosiť iný typ ľudového odevu, ako ženy z kopaníc? Myslím, že tá šatka cez prsia sa volá špenzel. V čom bol teda meštiansky kroj iný od kopaničiarskeho?

Prepáč mi, ale musím ťa opraviť. Monografické dielo Myjava z roku 1911 je kolektívnym dielom viacerých autorov, kde Július Bodnár bol jej iniciátorom a zostavovateľom. Kapitulu pod názvom „Kroj“ napísal Janko Cádra. Zaujímavosťou je, že napríklad kapitolu „Staviteľstvo“ napísal známy francúzsky spisovateľ William Ritter a jeho príspevky prekladal jeho blízky priateľ Janko Cádra. Ale to som odbočila. A keď si mi už raz odpustil, iste to urobíš opäť. Už som spomenula, že tá šatka sa na Myjavsku volá krížni ručník. Špenzel je súčasť vrchného odevu, ktorý sa úplne vytratil, ale ešte v 19. storočí ho nosili myjavské paničky. Bol zaujímavého strihu, čiernej, hnedej a nezriedka aj žltozelenej farby. V múzeu SNR majú krásny zelený špenzel a môžem povedať, že to je naozaj krásny kus tradičného odevu. Mal zaujímavý široký golier zo zúbkovitou ozdobou, zapínal sa pomocou stužky prevlečenej v dierkach – na šnurovačku, alebo na strieborné spony. Rukáv bol na ramene širšieho strihu husto zberaný, od laktá sa výrazne zužoval a na konci mal rovnakú trojuholníkovú výzdobu ako na golieri. Najpodstatnejším rozdielom medzi kopaničiarskou a mestskou formou kroja bolo to, že všetok materiál na mestský kroj bol z kupovaných materiálov, čím meštania, zväčša remeselníci, verejne manifestovali svoje „bohatstvo“ Ako som už povedala, vznikol vďaka rozmachu pytlíkarskeho remesla a z potreby odlišovať sa, a to koncom 17. a začiatkom 18. storočia.

• Keď sa dnes povie myjavský kroj, tak každý si predstaví tú typickú bielo-modrú kombináciu. Na tejto fotke, tiež z roku 1946, sú ženy z Brezovej pod Bradlom. Vidieť, že celkom vpravo stojaca Brezovanka má trocha iný, ako

myjavský kroj. Je to tak? Mala Brezová iný kroj, ako sa nosil na Myjave? A ako to bolo v ostaných obciach?

K tejto fotke si mi dal síce len dve otázky, ale odpoveďou na ne by mohla byť monografia krojov a tradičných odevov myjavského regiónu, tak rozsiahla odpoveď by to bola. No pokúsím sa odpovedať veľmi stručne. V prvom rade si musíme uvedomiť, že pri klasifikácii krojov sa hľadali spoločné znaky a podľa toho sa kroje jednotlivých obcí do nej zaradovali. Takže v slovenskej etnografii ľudový odev, ktorý sa nosil v Brezovej pod Bradlom a tiež ten, ktorý sa nosil v Myjave, patria do tej istej kategórie a ide o kroj rubášového alebo aj kasaničného

typu západného Slovenska, ktorý sa všeobecne nazýva krojom myjavským. Takže moja odpoveď na obe otázky je nasledujúca. V celom myjavskom regióne sa nosil takzvaný myjavský kroj. Ale keď sa človek pozrie na staré fotky je mu jasné, že skoro každá obec mala isté drobné odlišnosti, hlavne vo výzdobe sviatočného odevu. Ale to sú len drobné detaily, aj keď pre mňa veľmi zaujímavé. Ale tuším, čo ťa na tejto fotke zaujalo. Vpravo stojaca Brezovanka má oblečený starší typ sviatočného prucla tzv. rohatí prucl, aký sa v našom regióne vyskytoval. Nosili ho ženy v celom regióne a viacerí odborníci sa zhodujú, že ho sem priniesli prví osadníci. Najdlhšie sa ale zachoval ako súčasť sviatočného a obradového kroja práve v Brezovej pod Bradlom.

• **Takto si ženy uväzovali čepiec na Košariskách. Keď sa na stredajších myjavských trhoch poschádzali ženy z celého okolia, bolo možné podľa čepca určiť odkiaľ ktorá prišla?**

Ide o sviatočný tirangloví ručník, symbol slobodnej dievky. A ťažko by si zozadu podľa ručníka hádal, pretože sa takto rohami dole viazal v celom regióne. Rozdiel bol trochu len v tvare denka, pretože základný účes - copki sa nerobili všade rovnako. Odlišné copki sa viazali napríklad na Vrbovcích. A to spolu s jeho rozmerom ovplyvnilo aj celkový tvar uviazaného ručníka. Ďalej vidieť, že ručník je evidentne jemne

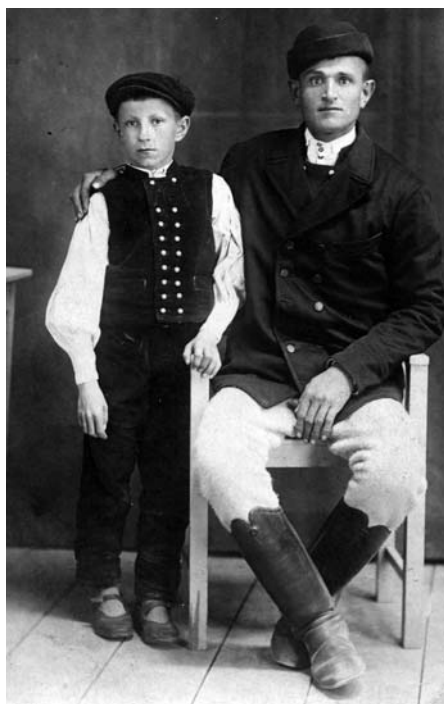
naškrobený a zafixovaný bez jediného špendlíka. Ručník sa uväzoval vždy na hlavu konkrétnej nositeľky a uzol sa fi-

xoval naslinením, čím zmäkol, následne sa zatiahol a v zatiahnutí poddržal do vyschnutia. Týmto postupom sa dosiahol požadovaný tvar.

• **Keď pozerám na túto fotku, tak si uvedomujem, že vlastne na žiadnej starej fotografii som ešte nevidel ženatého muža s kosierkami na klobúku. Ako to s nosením tých kosierok vlastne bolo?**

A dovoľm si tvrdiť, že ani veľa slobodných si nevidel. Všetci vieme, čo symbolizuje kohút. Vládné dvoru, má viacero sliepok, je silný, hrdý, krásny. Jeho pýcha, dlhé perá z chvosta, sú symbolom mladosti, plodnosti, hrdosti a prelietavosti. Všetko vlastnosti mládencov a aj to nie všetkých. Nevie, či mám ďalej pokračovať. Takže kosierky nosili príslušníci skupiny mládencov vo výnimočných si-

tuáciach. Dva kosierky mohol nosiť len mládenecký richtár a jeho pobočníci. V našom regióne mládenci v bežný deň chodili prostovlasý a vo sviatok častejšie

šie nosili za klobúkom „kosierok“ z rozmarínu, muškátový kvet alebo pierko od dievky. Svojho bieleho kosjérka sa musel mládenec vzdať po sobáši pri odčepovaní nevesty, kedy jej bol ráno po svadobnej noci odobratý veniec, symbol panenstva a jemu kosjérek, symbol mládeneckého stavu.

• **Amerikánka. Fotka ženy, ktorá sa vstáhovala do Ameriky za robotou a tam sa obliekala po panský. Po návrate domov sa možno vrátila k ľudovému odevu, ku kroju. Ako to bolo s Amerikánmi, ktorí sa po rokoch života v Amerike vrátili domov? Priniesli do odievania niečo, čo prevzali aj domáci, alebo sa sami vrátili k ľudovému odevu?**

To sa nedá zovšeobecniť. Bolo to individuálne. Niektorí sa prispôbili a vrátili sa späť ku kroju, aby nevyčnievali a niek-

torí sa práve odlišovať chceli. Rozdiel je aj v tom, v ktorej vstáhovalskej vlne odišli, do akého prostredia sa v Amerike dostali, čo tam robili a kedy sa vrátili späť. Mešťania sa ale ku kroju nevracali. Priniesli „novú módu“ a niektorých ľudí iste inšpirovali.

• **Ženích má vyšívanú, tzv. slovenskú košelu, s nízkym stojatým golierom a s vyšívanou náprsenkou. Kedy začali muži nosiť tieto košele? Dá sa povedať, že to bola vtedy len móda, ktorú dnes považujeme za ľudový odev? Kedy sa prestali tieto košele nosiť?**

Rôzne typy vyšívaných košiel sú súčasťou mnohých sviatočných krojov na Slovensku. A práve touto skutočnosťou je ovplyvnená aj „slovenská košeľa“. Keď slovenská inteligencia hľadala nejaký zjednocujúci prvok, čím by dala najavo svoju národnú príslušnosť, tak to bola práve vyšívaná košeľa. Do nášho regiónu sa dostala v národno-buditeľskom období druhej polovice 19. storočia a čiastočne je aj produktom slovnofilstva (rubáška). Dávali si ich vyšívaj príslušníci inteligencie, nosili ich na sviatočné príležitosti, aby tak zdôrazňovali hrdosť na slovenský národ a svoju

príslušnosť k nemu. Po celom území Slovenska sa rozšírila aj s akciou spolku Živena, ktorý podporoval zber slovenských výšiviek a výšivkárstvo. Aby inteligencia ukázala spätosť s ľuďom, tak

sa pri výzdobe košiel inšpirovali rôznymi artefaktmi z ľudového prostredia – krojmi, textíliami, ozdobnými prvkami zo staviteľstva. V našom kroji nie je bohato farebne vyšívaná mužská košeľa pôvodným prvkom ale umelým, ktorý niekto konkrétne vymyslel za nejakým účelom. Ujal sa, tešil sa veľkej obľube a rovnako ako mnohé umelé piesne zľudovel a stal sa súčasťou aj tradičného sviatočného odevu. Na Myjavsku tieto košele začali najskôr nosiť študenti a remeselníci v dnešných mestách, neskôr ich prevzali roľníci a tak sa dostali až na kopanice. Poznáme typy výšiviek, ktoré sa nosievali najčastejšie v meste a iné zasa na kopaničiach. Iná farebná škála sa tešila väčšej obľube vo Vrbovcich, iná v Starej Myjave.

• Keď sa pozerám na túto svadobnú fotku, tak mi napadá ešte jedna otázka. Nevesta má ešte oblečený svadobný kroj, ale ženich má už civilný oblek. Keď by sme si pozreli svadobné fotky o pár rokov mladšie, tak aj nevesta by už mala oblečené svadobné šaty, ako ich poznáme dnes. Kedy a prečo začalo ustupovať nosenie kroja? U mužov to bolo asi skôr, nie?

Vôbec mi nedávaš jednoduché otázky. A pri každej fotke ma nimi doslova zahrnieš. Veľmi zjednodušene sa dá povedať, že v tradičnej patriarchálnej rodine bol muž nositeľom pokroku a žena udržiavateľkou tradície. Muž predsa chodil za prácou, obchodmi, cestoval, poznával, učil sa a potom novinky, ktoré uznal za

vhodné, zavádzal vo svojej domácnosti, na hospodárstve. Žena naopak bola väčšinou doma, jej úloha bola iná. Tiež to súvisí s postavením ženy v tradičnej rodine. Muž bol ten, ktorý rozhodoval o investíciách, on bol ten, kto obrazne povedané, dostával najväčší kus mäsa. Tiež deti, ktoré zahŕňame láskou a chceme pre ne vždy to lepšie a novšie. Preto prirodzená postupnosť bola taká, že najskôr sa prestal nosiť detský kroj, potom mužský a nakoniec ženský. Keď dnes idem po kopaničiach, všetci mi ponúkajú sukne, blúzky, farebné ručníky. Teda kusy odevu, ktoré sa v tomto regióne najdlhšie nosili a môžeme povedať, že v tej najstaršej generácii ešte aj nosia. Kým neodíde posledná zo žien, ktoré sa dodnes nosia v kroji, dovtedy nepoviem, že kroj u nás zanikol. Jeho nosenie však začalo ustupovať už pred I. svetovou vojnou a hlavne po skončení tej druhej. A prečo? Pretože ho nahradili iné ľahko dostupné, módne a oveľa pohodlnejšie odevy.

• Vierka, keď som bol v Alpách, tak v jednej dedine mali nejakú slávnosť. Takmer všetci ľudia boli oblečení v tunajších krojoch. Bolo to pre mňa nezvyklé, pretože mám pocit, akoby sme u nás na takýchto slávnostiach vyčlenili kroj len pre členov folklórnych kolektívov na ich vystúpenia? Máš aj ty ten pocit?

Môžeš mi s istotou povedať, že to boli kroje a že boli z tej dediny, v ktorej sa konala slávnosť? Ja osobne si myslím, že to bol štylizovaný odev inšpirovaný tradičným odevom horalov, ktorý sa pod vplyvom turizmu rozšíril do veľkej časti Rakúska a Nemecka. Vyskytuje sa väčšinou v turisticky atraktívnych oblastiach a v oboch spomínaných krajinách je podporovaný aj odevným priemyslom. Mimochodom, nezriedka ide o najdrahšie kusy odevov, ktoré majú ženy v skriniciach a sú na ne patrične hrdé. Keď sa na to zameriaš, tak veľa takýchto odevov nájdeš v slovenských second hand obchodoch a sú vyrábané v kolekciách. V Nemecku a v Rakúsku existujú na tento druh sviatočného odevu obchody a predávajú sa aj ako suveníry. Príde to aj k nám, hlavne do turisticky atraktívnych oblastí. V Tatrách sa s odevmi inšpirovanými oravskými krojmi stretneš už aj v súčasnosti u čašníkov, turistických sprievodcov a podobne. Ja len dúfam, že budeme natoľko múdri, že si budeme ctíť to svoje a ak budeme mať chuť sa obliecť do tradičného odevu, dáme si ho ušit' podľa nášho kroja. Ale už tu také obdobia boli, kedy sa do nášho odievania dostávali prvky inšpirované krojmi. Druhá polovica 19. a začiatok 20. storočia a obľuba nosenia tzv. slovenských košiel. Nosili ich v oblekoch ako súčasť slávnostné-

ho odevu. Rozšírená bola hlavne medzi inteligenciou. Tiež obdobie vyšívaných blúzok s nazbieranými rukávami, na drieku i rukávoch zakončené žabičkovaním zo 70. rokov minulého storočia, ktoré si bolo možné kúpiť na trhoch a aj v niektorých obchodoch so suvenírmi, v rôznych farbách a veľkostiach. Ja som mala bielu a vyšívaná bola modrou bavlínkou. Ako inak.

Za rozhovor ďakuje Peter Horniaček

Slovník:

Rubáč – druh základného ženského odevu, dlhá ženská košeľa bez rukávov, ktorá sa obliekala na holé telo. Rubáče sa šili z domáceho konopného alebo ľanového plátna prírodnej farby.

Kasanica – druh ženského základného odevu kryjúca zadnú časť tela od pásu nadol. Plnila funkciu sviatočného odevu.

Fertucha – druh ženského základného odevu, zakrývajúceho prednú dolnú časť tela. Podľa formy existovali úzke a široké zástery, podľa funkcie pracovné a sviatočné zástery. Zástery sa šili okrem domáceho plátna a modrotlačie najmä z rôznych druhov priemyselných textílií (kartún, glot) najčastejšie bielej, čiernej a modrej farby.

Okružie – doplnok sviatočných rukávov. Okružie malo podobu naberaného volánu z plátna alebo čipky. Okružie z plátna bývalo zdobené výšivkou a čipkou.

Rukávce – druh základného ženského odevu, krátka ženská košeľa. Rukávce na pracovné a všedné príležitosti sa šili z doma tkaného konopného alebo ľanového plátna. Na sviatočné príležitosti boli z jemnejších kupovaných materiálov (batist, šifón, mul, mušelín).

Vlniak – druh vrchného odevu žien. Vlniak je štvorcová vlnená textília, s rozmermi asi 170x170 cm, strojovo tkaná alebo pletená, na okrajoch so strapcami, obvykle tmavých farieb (čierna, hnedá), ale i bielej farby. Do tradičného odevu prenikal začiatkom 20. storočia. Postupne nahradil odevnú plachtu, kožuch alebo kabát, ktoré dovtedy slúžili na ochranu proti chladnému počasiu. Svoju obľubu u staršej generácie žien na dedinách si udržal aj začiatkom 21. storočia.

Prucel – druh základného ženského odevu, bez rukávov pokrývajúci hornú časť tela po pás. Živôtky sa šili z jednofarebných i vzorovaných textílií (súkno, zamat, brokát, damask, kašmír, kartún), podšité boli plátnom.

Spolok Živena – najstarší slovenský ženský spolok Živena bol založený 4. augusta 1869 v Turčianskom Svätom Martine v súvislosti s národnoobrodeneckými snahami Slovákov v 19. storočí.

Zdroj: www.ludovakultura.sk, www.ecav.sk

Zdroj fotografií: osobný archív, elektronický archív Ústavu etnológie SAV

Dôchodcovia – seniori obce Jablonka sa združujú v miestnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska. Jej predsedom je p. Ján Ušiak. Vedenie MO JDS spolu s obecným úradom v Jablonke

- dôchodcovia sa aktívne zúčastnili akcie obecného úradu pri príležitosti „Dňa matiek“,

- pre nepriaznivé počasie sa neuskutočnilo „pálenie peňazí“,

Naši seniori v roku 2012

sa snažia rôznymi aktivitami spríjemniť život dôchodcov, odpútať ich myslenie od zdravotných problémov, nízkych dôchodkov a podobne.

V tomto roku takýmito aktivitami boli:

- pochovávanie basy na záver fašiangu,

- v marci autobusový zájazd do observatória v Hlohovci a do Slovenskej televízie v Bratislave. V observatóriu sme sa oboznámili so vznikom toho, čo za jasných nocí vidíme nad našimi hlavami, našou slnečnou sústavou, programom

- pri akcii obecného úradu v Jablonke „Rodinný futbal“ dôchodcovia postavili jedno družstvo na kopanie jedenástok.

Seniorské družstvo postúpilo do druhého kola. Škoda, že nepostúpilo ďalej,

- v septembri si dôchodcovia posedeli pri guláši,

- v októbri OÚ v Jablonke pripravil program pri prí-

a významom kozmického výskumu. V STV sme sa zúčastnili natáčania asi jedenástich príbehov „Pošty pre Teba“ medzi nimi i jej jubilejného tisícého príbehu,

- v apríli to bol zájazd na výstavu „Záhradkár“ v Trenčíne,

- v oblasti vzdelávania sa uskutočnila zdravotná prednáška na zdravotné témy našej skoršie narodenej populácie. Pre mužskú populáciu bola prednáška zameraná na nádorové ochorenie prostaty, pre ženskú populáciu zasa nádorové ochorenie krčka maternice. V obidvoch prípadoch prednášateľ zdôraznil potrebu prevencie už pri prvých príznakoch ochorenia. Obidva druhy onemocnenia majú dlhodobý vývoj (15 i viac rokov) a keď sa začnú citelnejšie prejavovať môže byť už neskoro,

- v máji sa uskutočnil autobusový zájazd do Čachtíc na kultúrnu akciu „Sami sebe“,

Zájazdu sa zúčastnili i dôchodcovia z Polianky a Priepasného,

spoluprácu a podporu predovšetkým OÚ v Jablonke, sponzorom ako aj všetkým obetavým členom.

Mesiac úcty k starším zapustil korene do programu našich miest a obcí. Aj jablonský obecný úrad zorganizoval stretnutie dôchodcov už po desiaty raz. Tak to bolo aj 14. októbra 2012. Ale nie celkom tak! V kultúrnom dome sa stretli dvojakí seniori. Myslíte, že ich delili podľa veku. Nie! Bolo to

67 seniorov z Jablonky a 30 seniorov z moravskej Nivnice. Partnerstvo s obcami mikroregiónu Východného Slovákka pokračuje. Preto sa stretli v preplnenej

sále postriebrené hlavy z obidvoch regiónov. Stretli sa s jedným cieľom – prežiť príjemné chvíle v kruhu priateľov, obnoviť spomienky z minulého stretnutia a pridať k nim nové.

Program moderoval ľudový rozprávač Dr. Matej Bajla, ktorý spieval, rozprával vtipy, ale aj hral na heligónke a fujare.

Stretnutie sa začalo pozdravnými príhovormi predsedov Jednoty dôchodcov, pána Jána Ušiaka a za Nivnicu pána Antonína Skybu. V srdečných pozdravoch pokračovali starostky obcí. Ich príhovory

ležitosti akcie „Oktober-mesiac úcty k starším“. Programu sa zúčastnilo 67 dôchodcov,

- na záver roka plánujeme uskutočniť posedenie pod jedličkou.

MO JDS v Jablonke ďakuje za

boli naplnené slovami úcty k prítomným dôchodcom, ktorí v minulosti urobili veľa pre spoločnosť, obec, rodinu.

Seniorom želali dobré zdravie, lásku a pochopenie od ich najbližších, aby sa im láska, ktorú dávali, vracala v podobe pozornosti a starostlivosti vo chvíľach jesene života.

Za dverami sály počas úvodných slov už dlhší čas čosi bzučalo. Netrpezliví žiačikovia, jablonskí školáci, sa nemohli dočkať chvíle, keď sa ukážu v kultúrnom programe, ktorý si pripravili v réžii pani

riaditeľky Moniky Svítkovej a pani učiteľky Libuše Svetlákovéj.

Na pódium vybehlo 15 školákov v detskom myjavskom kroji. Copaté

dievčatká v krojovaných sukničkách, modrých furtuškách sa hrali detské hry na dospelých a nezbedníci cha-

lani v bielych košielkach a gatiach im prekáračky v piesňach žartovne vracali.

Detský spev a tanec rozžiariť oči všetkých prítomných. Bol to návrat do mladosti, do spomienok na chudobné časy, ale sladké mladostou. Všetky deti s odušev-

nením spievali a tancovali, iba občas kukli do sály, či ich vidí ich deduško či babička. Dlhotrvajúci potlesk v sále bol najväčšou odmenou.

Do hudobného programu sa zapojili aj Nivničanky. V speve hrali prím. V texte piesní zaznel aj vtipný text pálení a pití švestkovic (slivovice), ktorá je v posledných mesiacoch často mediálne na pretrase.

Priateľstvo, dobrá nálada a dobré jedlo spájalo pri zvukoch heligónky do jedného súzvuku. Je nám tu dobre, zídeme sa zas.

Na záver sa ešte raz vrátim k cezhraničnej spolupráci na oboch stranách, pre nás obyčajných ľudí, „pomyselnej hranice“. Historicky je dokázané, že ľudia na oboch stranách Javoriny alebo Bielych Karpát spolupracovali vo veľmi ťažkých časoch v minulosti i teraz. Medzi nami obyčajnými ľuďmi takéto hranice nie je. Preto si chráňme dobré priateľské vzťahy a nedovoľme ich devastovanie.

Nivnica je obec na druhej strane Javoriny, neďaleko Uherského Brodu. V rámci prihraničnej spolupráce a rozvíjania priateľských vzťahov sme nadviazali bližšiu spoluprácu pri realizácii projektu „Tri vršky a dve doliny, hranica nás nerozdelí“.

Už som uviedol, kde sa táto obec nachádza. Pri vzájomnom porovnávaní už p. starostka uviedla, že má viac obyvateľov ako Jablonka, je to ucele-

ná obec, my sme roztrúsení po kopaničiach, oni sú zase menší rozlohou. Máme k sebe cestu z vršku do doliny... Máme však aj niečo spoločné. U nich rastú švestky alebo trnky u nás slivky, durandzie a pod. Obidvaja to vieme náležite spracovať na tú „vodu, čo nás drží nad vodou“.

Aby som nezabudol na tú najdôležitejšiu vec, ktorou sa môže Nivnice pýšiť. Je to rodisko učiteľa národov Jána Amosa Komenského. Neďaleko Nivnice v roku 1116 sa stretli české knieža Vladislav a uhorský kráľ Štefan II., uhorské vojsko bolo vyhnané za Váh.

Spoločenská kronika

Životné jubileum oslávili:

Január

Anna Babincová	85 rokov
Anna Kubíková	83 rokov
Ján János	82 rokov
Pavol Kubík	81 rokov
Anna Horniačková	75 rokov
Anna Kubíková	70 rokov
Anežka Kubíková	70 rokov
Ján Sládeček	60 rokov
Milan Horniaček	60 rokov
Ján Horniaček	55 rokov
Vladimír Otruba	50 rokov

Február

Juraj Horniaček	75 rokov
Štefan Blaho	70 rokov

Marec

Anna Figurová	84 rokov
Štefan Žilavý	81 rokov
Anna Boorová	70 rokov

Viera Ušiaková	60 rokov
Viera Marková	60 rokov
Elena Adámková	55 rokov

Apríl

Samuel Ušiak	86 rokov
Jarmila Ušiaková	81 rokov
Emília Michaličková	81 rokov
Ladislav Nagy	55 rokov
Pavol Horniaček	50 rokov

Máj

Zuzana Bednáríková	83 rokov
Alžbeta Horniačková	81 rokov
Alžbeta Marková	81 rokov
Štefan Zeman	65 rokov
Zdenka Kubíková	55 rokov

Jún

Anna Chlebíková	70 rokov
-----------------	----------

Júl

Katarína Kochánková	82 rokov
Alžbeta Vrablíková	70 rokov
Ing. Milan Pagáč	55 rokov
Miroslav Marônek	50 rokov

August

Štefan Horniaček	91 rokov
Ján Hôlka	81 rokov
Pavol Kubík	75 rokov
Ing. Vladimír Horváth	60 rokov
Milan Figura	55 rokov
Alena Kubíková	50 rokov

September

Anna Kubíková	75 rokov
Emília Mocková	65 rokov
Alžbeta Blahová	65 rokov

Október

Zuzana Málková	84 rokov
Ján Durec	70 rokov
Anna Klčová	60 rokov

Narodili sa:

Nikolas Baranovič
Monika Dávideková

Zomreli:

Dušan Klč
Alžbeta Malková
Anna Michaličková
Pavol Ušiak
Ján Horniaček

JABLONSKÝ KĽBETNÍK – občasník obce Jablonka. Vydáva OÚ Jablonka. Adresa redakcie: Obecný úrad, 906 21 Jablonka 51. Zodpovedná redaktorka: Anna Cigáneková. Tel./fax: 034/ 6213227. Registrované Ministerstvom kultúry SR EU 3087/09. Grafická úprava: LINEA - grafická dielňa, s.r.o. Brezová pod Bradlom.